

TARİH ÖĞRETİMİ VE DERS KİTAPLARI*

Servet HALİ

Ankara, Çubuk M.E.M Sosyal Bilgiler Öğrt.

s.hali@hotmail.com

Özet

Öğretimin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için öğrencinin kendisini ifade edebileceği ve etkin öğrenmenin gerçekleşeceği ortamların sağlanması gereklidir. Bu durumun gerçekleşmesinde en büyük rol öğretmenlere düşmektedir. Ancak öğretmenin tek başına başarılı olması mümkün değildir. Aktif bir öğrenmenin oluşabilmesi için müfredatın günün şartlarına ve ihtiyaçlarına uygun olması; öğretmen sorunlarının- eğitim, öğretim açısından yeterlilik ve kadro bakımından yeterli olması...- çözülmesi, ders kitabından ve eğitim ortamlarından kaynaklanan sorunların giderilmesi gerekir. Bu sorunlar eğitim öğretimin temel sorunlarıdır. Aynı zamanda tarih öğretiminde en temel sorunlarından biridir. Ders kitapları tarih öğretmenlerinin en büyük yardımcısıdır. Bundan dolayı bu çalışmada ders kitapları ve ders kitaplarının öğretimdeki rolü, daha da önemlisi ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar üzerinde durulmuştur. Genel olarak amacını ve içeriğini belirttiğimiz bu çalışmada yöntem olarak betimsel tarama modeli uygulanmıştır. Konu ile ilgili literatür taraması yapılarak çalışmanın bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular doğrultusunda sonuç ve öneriler belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: Tarih, tarih öğretimi, ders kitapları

TEACHING HISTORY AND TEXTBOOKS

Abstract

For a successful education ,providing envorinment for students to express themselves and a suitable environment for effective learning are essential. Teachers have the main role in the realization of his situation .But It is not possiblefort he teachers to succeed alone. For an active learning curriculum must be appropriate to the requirements and the conditions of day. Problems about teachers problems in terms of teaching qualification and sufficient staff and the problems arising from textbooks and educational environment must be solved. These issues are fundamental problems of education. At the same time the yare them ostfundamental problems in teachinghistory. Textbooks are very important assistant for the history teachers. Therefore, in this study, the role of textbooks and teaching textbooks, more importantly, the problems arising from textbooks is emphasized. In this study we specify the purpose and content. As a method the descriptive survey was applied. By reviewing literature on the subject ,the findings of the study have been achieved. In the line with these findings, conclusions and recommendations are presented.

Keywords:History, teachingHistory, textbooks

*Bu çalışma KTÜ(3-5 Ekim 2013) Ulusal Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sunulan Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları bildirisinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur. Tarih Öğretiminde Yeni Yaklaşımlara Yönelik Doktora Tezinden yararlanılmıştır.

GİRİŞ

Eğitim tarihi incelendiği zaman, tarih öğretiminin genel amaçlarının yıldan yıla, ülkeden ülkeye değiştiği ve farklılaştığı görülür. Geçen yüzyılın ikinci yarısında genel olarak tarih öğretimine yüklenen temel görev, geçmişin bilgisini ve kültürünü yeni nesillere aktarmak olmuştur (Demircioğlu, 2009: 65). Ancak tarih dersi doğası itibari ile bir kısım zorluklar taşır. Her şeyin başında öğrenci tarih dersinde geçmişte yaşanmış bir olayı veya var olan bir durumu hatırlamalıdır. Öğrencinin yüksek derecede seçici olan tarihsel hafızası, çok dikkat çekici ve günümüzde etkisini devam ettiren sosyal süreçler haricindeki bilgileri, güçlkle hatırlar (Wineburg, 2000: 322).

Tarih dersi, doğasından kaynaklanan bir kısım sorunları barındırmasının yanında eğitim sistemi içinde de diğer derslerden farklı sorunları bulunur. Bu sebepten dolayı Safran, tarih öğretimini, eğitim sistemimizdeki en sorunlu alanlardan biri olarak tarif eder(Safran, 2009: 10).

Sosyal bilimler arasında tarihin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sağlarken, diğer yandan da ona yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir de bilinç kazandırır. Dün-bugün-gelecek arasında ilişki kurmayı hedef alan bu bilim dalının doğru bilinç oluşturmadaki rolü tartışmasızdır. Tarih öğretiminde doğru bilinç oluşturma görevi yerine getirilmeye çalışılırken, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır. İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinin kendi içinde genel tarih derslerinden farklı sorunları olsa da temelde tarih öğretiminin sorunlarıyla yüz yüzedir. Şimşek(2004: 474) Atatürk'ün mirasının aktarılması konusunda eğitim sisteminde ve inkılâp tarihi dersinde yaşanan bu sorunları şöyle belirler: Öğretim programlarında ele alınış şekli, Ders kitaplarındaki anlatılış biçimi, öğretmenlerin uygulamadaki eksiklikleri (Bal,2011: 373).

Ders kitapları da eğitim programlarının temel ögesidir. Ders kitapları öğrenme öğretme süreci içinde, planlı eğitim uygulamalarında öğrencilerin neler öğreneceğini, öğretmenlerin neler öğreteceğini etkileyen ve gösteren bir rehberdir. Öğretimde, öğretmenin özelliklerini daha iyi kullanmasına, öğrencilerinde öğretmenin anlattıklarını istedikleri zaman ve mekânda, istedikleri miktarda tekrar etmesine olanak sağlayan bir ders aracıdır. Ders kitabı tüm öğeleriyle öğretimin hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin toplumda her yönüyle söz sahibi olabilecek bir takım özelliklerle donatılması onlara sunulacak kaliteli eğitim ve kaliteli ders kitapları sayesinde olur (Büyükalın, 2003: 99).

Problem Durumu:

Tarih insanlar arası ilişkilerden toplumsal süreçlerden ortaya çıkar. Ontolojik olarak tarih beşeri ve sosyal vakaların toplamıdır(Şıvgın,2009: 36; Yurdusev,2006: 85-101).Sosyal bilimler arasında tarihin görevi, toplumların nereden geldiklerini ve nereye gitmekte olduklarını açıklamak gibi son derece hayati bir bilgi birikimi sağlarken, diğer yandan da ona yolunu sağlıklı bir şekilde çizebileceği bir de bilinç kazandırır. Dün-bugün-gelecek arasında ilişki kurmayı hedef alan bu bilim dalının doğru bilinç oluşturmadaki rolü tartışmasızdır. Tarih öğretiminde doğru bilinç oluşturma görevi yerine getirilmeye çalışılırken, çeşitli problemlerle karşı karşıya kalınmaktadır.

Geçmişten günümüze birçok tarihçi tarih öğretiminin sorunlarını birçok yönüyle ele almış ve çözüm önerileri geliştirmeye çalışmışlardır. 1993 de Safran tarafından yapılan bir araştırmada öğretmen ve öğrencilere tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin anketler

uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonucunda ise tarih öğretiminin sorunları dört ana başlık altında toplanmıştır (Safran, 2002: 78)

Bunlar;

- Müfredat Programından Kaynaklanan Sorunlar
- Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlar
- Ders Kitaplarından Kaynaklanan Sorunlar
- Eğitim Öğretim Ortamından Kaynaklanan Sorunlar

Yıldız(2003) tarafından yapılan bir araştırmada da Tarih Öğretiminin sorunları şu şekilde belirtilmiştir;

Ders saatlerinin kısıtlı olması, eğitimde kullanılan yöntemlerin klasik olması, teknolojinin sınıflara yansıtılmaması, ders kitaplarının dünya ölçütlerine uymaması, ezber ve öğretmenden kaynaklanan problemler bunlardan sadece bazılarıdır(Yıldız, 2003: 182).

Bu çalışmada tarih öğretiminin bu sorunlarından ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar üzerinde durulmuştur.

AMACI

Ders kitabı, öğrenme-öğretme araçlarının en eskisi, en çok bilineni ve en çok kullanılanıdır. Ders kitapları hızla değişen ve gelişen modern araç gereçlere karşın eğitimde temel olma ve önemli yerini koruma özelliğini taşımaktadır. Ders kitabının farklı tanımları vardır. Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeği'nde "Her tür derecedeki yaygın ve örgün eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış basılı eser" olarak tanımlanmaktadır (Bulut,2008: 14). Tanımda belirtildiği gibi ders kitabı öğretmen ve öğrenci için esasen başucu kaynağıdır. Bu nedenle çalışmamızda özellikle ders kitapları sorunları üzerinde durulmuştur. Tarih öğretiminin ders kitaplarından kaynaklanan sorunlarının giderilmesi için katkı sağlamak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak betimsel tarama yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem doğrultusunda öncelikle konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve çalışmanın bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında sonuçlar ve sonuçlara uygun öneriler sunulmuştur.

BULGULAR

Tarih insan merkezli konuları inceler. İnsanoğlunun yaratılışından günümüze kadar geçen uzun dönem tarihin ilgi alanına girer. İnsanoğlunun ilk çağlardan günümüze kadar yaşadığı dönemlerin, olayların, tarihte yön veren şahsiyetlerin bilinmesi ancak tarih bilimiyle mümkündür. Geçmişini bilmek şüphesiz ki geleceğe güvenle bakmamızı ve emin adımlarla yürümemizi sağlar. Bir devletin tarihindeki savaşların sebepleri, sonuçları hangi devletlerle, hangi dönemlerde hangi nedenlerden dolayı dost ya da düşman olduğunun bilinmesi günümüz şartlarında da benzer olaylarda bize ışık tutacaktır. Geçmişini bilerek geleceğe yönelmiş toplumların muvaffakiyet gücü de o nispette artacaktır (Köksal, 2007: 272).Tarih adı verilen karmaşık olguyu, esasında tarih kitaplarındaki tarihsel bilgi sembolize etmekte ve öğretim süreci bu sembolik metinlerin üzerinde çalışarak yürütülmektedir. Öğretim sürecinin biraz daha zenginleştirilmesi durumunda işe koşulan semboller de farklılaşmakta ve zenginleşmekte

ama yine öğrencilerin bu semboller üzerinde çalışmaları ve onlardan kendi becerilerini işe koşarak bir anlam çıkarmaları beklenmektedir (Safran, 2010).Tarih öğretimi tarihin sembollerinin okunabilmesine bağlıdır (Köksal,2010:116).

Ders kitaplarının öğrenciler üzerinde büyük bir etkisi vardır. “Okuyucu genç ve algılamaya açıktır; toplumun bütününce kabul edilmiş sınırlamalar çerçevesinde okul kitabının içeriğini öğrenir (Kaya,2010: 353).

Türkiye'de tarih ders kitapları hakkında yapılan çalışmalarda ezbercilikten, bilgi yoğunluğundan, tek yanlı ideolojik yaklaşımlardan yakınılmaktadır. Ders kitaplarına alınacak konuların seçimi ve miktarı çok önemlidir.Müfredat kapsamına alınacak konuların seçilmesinde, uygulanan kıstaslara eleştirel bir gözle bakmada yarar vardır. Bu kıstaslar yalnızca nelerin öğretileceği değil, bunların niçin ve nasıl öğretilmesi gerektiğini de belirler. Bu sorunlar müfredat hazırlayanları, ders kitabı yazarlarını, tarih öğretmenlerini doğrudan ilgilendirmektedir (Kazak,2009: 29).

Ders kitapları, en kolay ulaşılabilen, en işlevsel ve en sık başvurulanan eğitim araç gereçlerinden biri olduğundan okulda öğrencinin doğrudan ilişki kurabildiği bilgi ve kültür kaynağının da en temel araçlarından biridir. Ders kitaplarının öğrenciye hedef-davranışları kazandırma, kılavuz olma, öğrencinin hazır bulunuşluğunu artırma, kişiliğini geliştirme ve kültürünü artırma gibi işlevleri vardır(Bulut,2008: 14).

Ders kitaplarının şekil açısından üzerinde önemle durulması gereken özelliklerinden birisi fiziksel yapısıdır. Fiziksel yapının temel öğeleri; kullanılan malzeme, kitabın ebadı, ağırlığı, kapağı, baskısı, forma sayısı ve ciltlemesidir. Bu öğeler okulda ve okul dışında kitabın uzun süre kullanılabilmesine ve saklanabilmesine olanak sağlar. Öğrencinin ilgisini çeken, kolay taşınabilen, baskısı düzgün olan ders kitabı kullanışlı olarak ifade edilebilir (Berk,2008: 22).

Ders kitaplarında bulunan bazı bölümler aranılanların bulunmasına, güdülenmeye ve değerlendirmeye yardımcı olacaktır. Bu bölümler; içindekiler, kronoloji, sözlük, kaynaklar, ünitenin konuları, hedef ifadeleri, hazırlık çalışmaları, ara sorular, ünite sonu değerlendirme soruları, özet, proje, indeks, semboller, tablo ve şekiller listesidir. Bunlara ek olarak Atatürk Portresi, İstiklal Marşı, Bayrak, Gençliğe Hitabe, Türkiye Haritası bölümleri de öğrencilere vatandaşlık becerileri kazandırmak amacıyla ders kitaplarında bulundurulması gereken bölümlerdir (Kılıç ve Seven, 2005: 118-158; Berk,2008: 22). Ancak bu belirtilen özelliklerin bulunmaması veya eksikliği ders kitabının iyi bir ders kitabı olma özelliğini taşımasını engelleyecektir.

Bütün ders kitapları ilgili olduğu program doğrultusunda hazırlandığından programın tüm özellikleri ders kitabına da yansımaktadır. Programda oluşan eksiklik ve yanlışlıklar ders kitabını da etkilemektedir.Bu durum birtakım olumlu durumlar ortaya çıkarsa da, öğretmen ve ders kitabı yazarlarının yaratıcılığını olumsuz etkilediği yönünde eleştirilmektedir (Dönmez, 2003: 92-94).

Tarihte genel olarak sözel ve soyut sembollerin kullanılması, öğretim etkinliğinin azalmasında, hatırlanma düzeyinin düşük olmasında olumsuz bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarih derslerinin tüm öğretim kademelerinde “sıkıcı ve anlaşılması zor bir ders” olarak algılanmasının ya da “ezber dersi” olarak anlaşılmasının nedenlerinden biriside budur (Özdemir, 2006: 13). Burada kitabın görsel tasarım özellikleri ön plana çıkmaktadır. Görsel tasarım öğeleri; renk, şekil, resim, grafik ve diğer öğretim araçlarının kitap içerisinde sunulmuş şeklini ifade etmektedir. Ders kitaplarının hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreci yönünden ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun görsel tasarım açısından desteklenmediği sürece işlevini etkin olarak yerine getirmediği söylenebilir. Dolayısıyla ders kitaplarında kullanılan görsel

malzemeler konuyla doğrudan ilgili olmalı, fotoğraf yerine resimleme tercih edilmelidir. Aynı zamanda renk, ışık ve çizgi gibi elemanlar doğru ve görsel yapıyı destekler nitelikte olmalıdır (Cemaloğlu, 2003: 16). İyi bir ders kitabında tasarım ilkeleri de uygun bir şekilde yerleştirilmelidir. Bu nitelikte olan bir ders kitabının öğrencinin dikkatini çekeceği öne sürülmektedir.

Tarih ders kitaplarının içerik ve biçim açısından öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarına cevap vermemesi, kitaplarda öğrencilerin seviyesine ve algılama düzeyine uygun olmayan ifadelerin yer alması, ders kitaplarının sık sık değiştirilmesi gibi sorunlar en belli başlı sorunlardır.

Öğrencilerin önüne Edirne'den Van'a kadar tek bir tarih kitabı ya da içerikleri aynı birçok tarih kitabının konması da önemli bir yanlışlıktır. Tarih konularının tek tip ders kitapları yerine, Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan tarihsel öykülerin, yerel tarih konularının yer aldığı küçük kitapçıkların sayıları çoğaltılmalı ve her yörede bunlardan istenilen sayıda, çevreye uyumlu olanların seçilip okutulmasına izin verilmelidir. Sonuç olarak bunların tümünün ya da her birinin ulusal tarih bilincini, barışı, hoşgörüyü, ülke ve ulus bütünlüğünü, demokrasiyi işleyen öğelerden örülmüş olmaları önemlidir(Sakaoğlu, 1998: 150).

Tarih ders kitaplarında karşılaştığımız ciddi yanlışlardan birisi kronolojidir. Öğrencilerin zevk alarak tarih olaylarını kendi hayal ve algılama dünyalarında istedikleri yere oturtmaları bu sebeple çok güçtür. Örneğin, ilkokul öğrencilerinden zaman şeridi üzerinde ilk çağ, orta çağ ve yeniçağın başlama ve bitişlerini göstermeleri ve bunları kavramaları istenir. Bu, çağların başlaması ve bitişlerinin birer süreç değil, anlık bir olay olduğu düşüncesine kapılmalarına sebep olur(Sakaoğlu, 1998: 99).

Ders kitaplarındaki önemli sorunlardan bir diğeri de kavramlar ve kavram öğretimidir. Öğrencilerin seviyesine uygun olmayan ve örneklerle açıklanmayan kavramlar, öğrencilerin derse olan bakış açısını daha da daraltmaktadır. Bu sebeple kavramların yerinde kullanılması, kavramların anlatımının zenginleştirilmesi ve kolaylaştırılması gerekmektedir (Berk,2008: 60).

Tüm bu sorunlara rağmen öğretim faaliyetlerinin temel araçlarından birisi olma özelliğini geçmişte olduğu gibi günümüzde de koruyan ders kitaplarının, eğitim-öğretimde etkili olmasının nedenleri;

- Öğretim programıyla örtüşmesi,
- İçeriğinin tüm öğrencileri birleştirici bir özelliğe sahip olması,
- Kolay elde edilmesi ve kullanılması,
- Farklı duyu organlarına hitap edebilme özelliğine sahip olması,
- Öğrencilerin okul dışında da faydalanabileceği bir eser olması, olarak sıralanabilir.

Avrupa'da ulusal ve bölgesel tarih öğretmenleri birlikleri iyi bir ders kitabının sahip olması gereken esasları şu şekilde listelemiştir.

İyi Bir Ders Kitabı Nasıl Olmalıdır?

Bu soruya birçok araştırmacı çalışmasında cevap aramaya çalışmıştır. Bu cevaplardan bazıları şu şekildedir;

- Sınırları zorlayıcı olmalıdır.
- Aktif ve yaratıcı olmalıdır.
- Akademik ve eğitsel anlamda en yeni olmalıdır.
- Çok yönlü/ çoğul perspektifli olmalıdır.
- Yaş grubuna ve yeteneklere uygun olmalıdır.
- Hedef gruba uygun bir dil kullanılmalı dil yeteneklerini geliştirici olmalıdır.
- Müfredatı bütünüyle kapsamalıdır.
- Çekici olmalıdır.
- Yardımcı malzemelerle, bilişim ve iletişim teknolojisiyle bağlantılı olmalıdır.
- Dersler arası ortak çalışmalara imkân tanınmalıdır(Köymen, 2003: 211-212).

Aynı soruya Dönmez tarafından verilen cevaplar ise şöyledir;

- Kesin yanıtlar içerdiği iddiasında olmamalıdır.
- Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici özelliğe sahip olmalıdır.
- Bağımsız öğrenme yeteneğini pekiştirmelidir.
- Geçmişe yönelik yorumları nesnel bir bakış açısıyla sunmalıdır.
- Çok perspektifli kaynaklardan yararlanmalıdır.
- Ön yargı ve klişelere karşı koymalıdır.
- Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olmalıdır.
- Öğrenci beceri ve davranışlarının gelişmesine katkı sağlamalıdır
- Öğrencilerin kişisel gelişimine katkı sağlamalıdır.
- Çeşitli ödev, görev etkinlikleri içermelidir.
- Konuların sunumunda yardımcı unsur olan görsel malzemeler fonksiyonel ve kaynak niteliğinde olmalıdır (Dönmez, 2003: 93).

İyi bir tarih ders kitabı ayrıca şu fonksiyonları yerine getirmelidir;

- Bilgi kaynağı olma, diğer bir deyişle milli müfredatı uygulamaya koyarak, onu derinleştirip geliştirir, eğitimin içeriğinin, tarih bilgilerinin yenilenmesiyle yeniden oluşmasını sağlayarak açıklayıcı bir rol oynar.
- Tarih bilgilerinin sistemleştirilmesini ve belirli bir sıraya göre verilmesini sağlar.
- Gözetimcilik görevi yapar, öğretimi kolaylaştırıp pekiştirerek tarih eğitiminin bilimsel ve pedagojik amaçlarını yerine getirir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tarihî perspektif bize olaylara geniş ve değişik açılardan bakabilmeyi sağlarken, tarihte olanların çeşitliliğinden hareketle geleceğin de değişik ihtimallere açık olduğunu da hatırlatır. Bu noktada sonuç olarak, tarih şuurunu, millet fertlerinin kendi tarihleri hakkındaki düşünceleri olarak tanımlayan Erol Güngör'ün şu satırlarını hatırlatmamız ve bu bilinçle tarih ders kitapları hazırlamamız yerinde olur: "Sağlam bir tarih şuru verebilmek, objektif tarih olaylarıyla sübjektif tarih anlayışını mümkün olduğu kadar birbirine yaklaştırmaya çalışmakla başarılabilir bir iştir"(Güngör,1980: 63-68).

Öğrencilerin kolay anlayabileceği, konuların açık anlaşılır ifade edildiği ders kitapları hazırlanmalıdır.

Öğrencinin ders kitabındaki bilgileri hayatı boyunca kullanacağı unutulmamalıdır. Bu nedenle bilimsel bilgileri içeren, siyasi eğilim kaygısı gütmeyen ilkeli bir anlayışla ders kitaplarının hazırlanması önerilir.

Okullarda okutulmak amacıyla hazırlanan tarih ders kitapları hedef-davranışları kazandırabilecek, öğrenciye kılavuz olacak, dikkat çekici ve her şeyden önemlisi tarih öğretiminin amaçlarına uygun olmalıdır. Bu özellikleri karşılayabilen kitapların hazırlanması önerisinde bulunulabilir. Talim Terbiye Kurulunun da bu konuda özellikle hassas davranması önerilir.

Sonuç olarak üzerinde durulması gereken önemli bir diğer husus kavram karmaşasına dikkat edilmesi gerekliliğidir. Kitaplardaki kavramların konu bütünlüğüne uygun, anlatımı kolaylaştıran ve zenginlik kazandıran kavramlar kullanılması önerisinde bulunulabilir.

Görselliği arttırmak amacıyla zaman zaman konuyla örtüşmeyen, görseller kullanılmaktadır. Özellikle bu konuya dikkat edilmelidir. Şekil bakımından kullanışlı ve sağlam ders kitapları hazırlanmalıdır.

Tarih dersi birçok insan tarafından sıkıcı, zor ve ezberlenerek öğrenilmiş ve daha sonra unutilan bir ders olarak sıklıkla ifade edilir. Tarih öğrenmenin gerekliliği ve önemi düşünüldüğünde bu dersin öğrenciye atalarının yaptığı büyük işleri öğrendiği ve ülkesinin geleceğini inşa ederken bu bilgilere ihtiyacı olduğunu hissettiren bir anlayışla ders kitaplarımızın hazırlanması önerisinde bulunulabilir.

Sonuç olarak tarih ders kitapları milli tarih bilincini, hoşgörüyü, ülke ve millet bütünlüğünü, demokrasiyi işleyen öğelerden örülmüş olmaları önemlidir. Belirtilen öğeleri işleyen konuları destekleyen konulara ağırlık veren ders kitaplarının hazırlanması önerisinde bulunulabilir.

Tarih ders kitapları hazırlanırken çekici ve öğrenci ilgi ve dikkatini canlı tutacak nitelikte hazırlanmalıdır(Köymen, 2003: 211-212). Talim Terbiye Kurulu kitap seçimi yaparken, kitap inceleme komisyonları yanında ilk ve orta öğretimde aktif görevli tarih öğretmenlerinin görüşlerini almaları önerisinde bulunulabilir.

Tarih dersi etkinlik çalışmaları ve sosyal bilgiler dersinin tarih konularındaki etkinlikler hazırlanırken etkinliklerin konuyla örtüşmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca öğrenci beceri ve davranışlarının gelişmesine katkı sağlamalıdır (Dönmez, 2003: 93).

KAYNAKÇA

- Bal, M. S.(2011). “Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Yolları Konusunda. Öğretmen Adayı ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması”Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 15: 371 - 387
- Berk, F.(2008). *Eski Ve Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları Ve Ders Programları Ve Ders Kitaplarında Tarih Konularının Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana
- Bulut, S.(2008). *İlköğretim Ders Kitaplarının Görsel Boyut Ve İçerik Tutarlılığı Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Büyükanan, F.(2003). *Ders kitabı ve öğretim programı ilişkisi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2003). *Öğretimde Ders Kitaplarının Yeri ve Önemi. Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dönmez, C.(2003). “*Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler*”, *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*, Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H.(2007). “Trabzonlu Bir Yerel Tarihçi: Hasan Umur” *Karadeniz Araştırmaları*
Cilt:6, Sayı: 22, s.115-122.
- Güngör, E.(1980). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ankara
- Hali, S. S.(2003).8. *Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi Ve Atatürkçülük Dersinde Fotoğraf Ve Resim Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, R.(2010). Tarih Derslerinde Tartışılabilir Olanakları Üzerine, *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30: 345-360.
- Kazak, K.S.(2009). Kırgızistan Ve Türkiye’nin Lise Tarih Müfredatları Bakımından. Karşılaştırılması ile Ortak Tarih Bilincinin Geliştirilmesi Yönünde Öneriler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manas Üniversitesi, Bişkek
- Kılıç, A. ve Seven, S.(2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Köksal, H.(2007). “İlkçağ’da Vatandaşlık Eğitimi Olarak Tarih Öğretimi”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Cilt:15 No:1: 271-278
- Köksal, H.(2010). *Türkiye’de tarih öğretimi tartışmaları ve tarih öğretiminde kültür okuryazarlığı, Eğitim, Çatışma ve Toplumsal Barış: Türkiye’den ve Dünyadan Örnekler*, Tarih Vakfı Yayınları: 113-122
- Köymen, O.(2003). *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar*, İstanbul: Tarih Vakfı
- Özdemir, Y.(2004) “Postmodernizm Ve Tarih Öğretimi” *Kazım Karabekir Eğitim*

Fakültesi Dergisi, 9: 311-322

- Sakaoğlu, N.(1998), *İlkokul Tarih Programları ve Ders Kitapları*,(Haz. Salih Özbaran)
İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Safran, M.(2002) “ Orta Öğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma” *Türk Yurdu* Sayı: (175) s: 73- 78, Ank.
- Safran, M. (2009). *Türkiye’de Tarih Öğretimi ve Meseleleri*,(Ed: M. Demirel, & İ. Turan), Tarih Öğretim Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın.s: 8-21
- Safran, M.(2010). *Tarih Nerededir?* İstanbul: Yeni İnsan Yayınları
- Şıvgın, H.(2009). *Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi*, Akademik Bakış, 2(4): 35-52
- Şimşek, A. (2004). “Atatürk’ün Mirasının Aktarılmasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Deneme”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, c. 12, 2, s. 469-484.
- Wineburg, S. (2000). *Making Historical Sense”. Knowing, Teaching and Learning History: National and International Perspectives*, (Ed: Peter, N. S., Peter, S. And Wineburg, S.) New York,
- Yıldız, Ö.(2003).“Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri” *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı: (15): 2003/2: 181-190, Erciyes Üniv. Kayseri
- Yurdusev, A. N.(2006). “Siyasi tarih ve ideolojisi”, Prof. Dr. Oral Sander Anısına, Türkiye’de Siyasi Tarihin Gelişimi ve Sorunları Sempozyumu, Ankara: 85-101.